

NORDENS VÄLFÄRDSCENTER

MAGASIN | 2013

**EN LIVSLANG
FORBEREDELSE**

**HVAD ER VELFÆRDS-
MODELLENS STØRSTE
UDFORDRING?**

**DET BORTGLØMDA
VÄLFÄRDSSAMARBETET**

**OLE-RICHARD HAR NOE
VIKTIG Å FORTELLE**

AT VÆLGE SINE DRØMME

norden

Nordens Velfærdscenter

Innhold

UTGITT AV NORDENS VÅLFÄRDSCENTER

www.nordicwelfare.org

April 2013

REDAKTØR:

LASSE WINTHER WEHNER

HELENA LAGERCRANTZ

ANSVARLIG UTGIVER:

EWMA PERSSON GÖRANSSON

ISBN: 978-87-7919-081-8

OPPLAG: 700

GRAFISK DESIGN: Millimeterpress

FORSIDEFOTO: Shutterstock

TRYKK: Ineko AB

NORDENS VÅLFÄRDSCENTER SVERIGE

Box 22028

104 22 Stockholm

Sverige

Besøksadresse:

Hantverkargatan 29

Tel: +46 8 545 536 00

info@nordicwelfare.org

NORDENS VÅLFÄRDSCENTER FINLAND

Topeliusgatan 41 a A

FI-00250 Helsingfors

Telefon: +358 (0)20 7410 880

helsingfors@nordicwelfare.org

NORDENS VELFÆRDSCENTER DANMARK

Slotsgade 8

DK-9330 Dronninglund

Danmark

Tel: +45 96 47 16 00

nvcdk@nordicwelfare.org

En livslang forberedelse	4
Hvad er velfærdsmodellens største udfordring?	8
Det bortglömte velfærdssamarbejdet	12
Ole-Richard har noe viktig å fortelle	16
Nordisk kunnskapsbank om frafall i skolen	20
At vælge sine drømme	21
Alkoholproblem blandt kolleger berör oss alla	22
Skarp funktionshinderspolitik viktig för välfärden	26
NVC turnerar Norden runt	28
Att bli gammel i en ny tid	30
Unge slår digital bro over generationskløften	32
Fixelancen: En frizon för missbrukare	36
For det som vokser	39
Nordens Vålfærdscenter's arbejde	40
At klare sig selv	42
Ett axplock av vad som skedde under 2012	44
Något av vad som sker under 2013	46
Publikationer	48
De ansatte i Nordens Velfærdssenter	50

Det nordiska välfärdssamarbetet

Fattigdom och arbetslöshet växer lavinartat i Europa. Plötsligt står vi inför en helt ny situation där hela länder riskerar att gå i konkurs. Krisen har lett till att nyfikna och beundrande blickar riktats mot Norden och den nordiska modellen. Är den ekonomiska modellen orsaken till att vi i Norden kommit lindrigare undan effekterna av krisen än många andra länder? Kan det till och med vara så att den tillit som välfärdsmodellen genererar hos befolkningen leder till att de nordiska länderna står bättre rustade i jämförelse med övriga Europa?

Forskaren Johan Strang ser en politisk paradox i detta: Samtidigt som de nordiska politikerna gärna speglar sig i omvärldens beundran för modellen, är det nordiska välfärdssamarbetet ett icke-prioriterat område. I dagsläget är det nordiska samarbetet i stället fokuserat kring utrikes- och säkerhetspolitik. Strang efterlyser samma tydliga politiska vilja inom det välfärdspolitiska fältet. Han menar att länderna måste prioritera det välfärdspolitiska samarbetet för att kunna utveckla den nordiska välfärdsmodellen. Håller du med? Du finner hans debattartikel på sid 12.

Vad svarar politikerna? Håller de nordiska ministrarna med om kritiken? Och hur vill de tackla de utmaningarna som välfärdsmodellen står inför? Vi ställde frågorna till de nordiska samarbetsministrarna. Deras svar hittar du på sid 8.

I det här magasinet finns även en röd tråd av resonemang kring vikten av att bli sedd och hörd. Det kan handla om att få hjälp att tro på sin inneboende förmåga när man har ett omfattande funktionshinder (s. 21), eller att få samtala när man lever i ett missbruk (s. 36). Eller att samhället lyssnar på ett barn som annars riskerar att växa upp i osäkerhet, som i Ole-Richards fall.

Ole-Richard föddes i en familj i kris. Hans mamma var psykiskt sjuk i perioder och kunde inte ta hand om honom. När han berättar om sin uppväxt är det ett ord som återkommer: osäkerhet. Osäkerhet om hur länge han skulle få stanna hos kontaktfamiljen, osäkerhet om vem han skulle vända sig till när tillvaron höll på att rasa samman. Och osäkerhet om hur han skulle kunna bota och trösta sin mamma, trots att han bara var ett barn. På sid 16 kan du läsa Ole-Richards berättelse och vilka förändringar han vill se för att hjälpa andra barn i samma situation.

Flera av artiklarna i magasinet är hämtade från våra senaste publikationer. Publikationerna är gratis och kan beställas på vår hemsida. Jag hoppas du finner innehållet intressant och att det väcker din nyfikenhet för vårt arbete. •

Ewa Persson-Göransson
Direktör Nordens Velfärdscenter

En livslang forberedelse

**Dagfinn Høybråten
– ny generalsekretær i
Nordisk ministerråd**

– Jeg har egentlig forberedt meg til denne jobben hele livet, spøker Dagfinn Høybråten. Men spøk til side: en mer erfaren mann i nordiske spørsmål skal man lete lenge etter.

TEKST: Gerd Vidje

Gjennom hele sitt politiske virke har Dagfinn Høybråten vært aktivt engasjert i det nordiske samarbeidet. Som helseminister og senere arbeids- og sosialminister deltok han i Nordisk ministerråd i mer enn seks år. Han har vært leder for Norges delegasjon til parlamentarikersamarbeidet i Nordisk råd og president i Nordisk råd. Det er bare vervet som generalsekretær som mangler – i skrivende stund er det ennå et par uker før han flytter til København og tar fatt på jobben.

Lange tradisjoner

Det formelle nordiske samarbeidet har vart i mer enn 60 år og bygger på sterke tradisjoner.

Hvilken rolle mener du det nordiske samarbeidet har hatt i disse årene?

– Det har spilt en stor rolle, ikke minst i utviklingen av den nordiske velferdsmodellen. Lovgivningen er blitt harmonisert mellom landene og det er lagt til rette for fri bevegelse over grensene. En gang var det passkontroll ved grensepassering i Norden, men nesten ingen husker det lenger. Helseberedskap er også et område hvor det nordiske samarbeidet står sterkt.

Høybråten tar også frem sikkerhets- og forsvarspolitikken. Selv om han er mest kjent for arbeidet sitt på velferdsområdet, har han vært

en aktiv folkevalgt i Forsvarskomiteen i det norske Stortinget.

– De siste tre-fire årene er det blitt legitimt å snakke om det nordiske samarbeidet i sikkerhets- og forsvarspolitikken. Det henger sammen med at den internasjonale situasjonen har endret seg. Gamle fiendebilder er borte og man har opplevd at det å ha ulike politiske allianser, som NATO og EU, ikke spiller noen rolle for samarbeidet. Dessuten er samarbeidet sterkt økonomisk begrunnet. Forsvarsbudsjettene er blitt mindre i alle de nordiske landene, så samarbeidet her er praktisk og nyttig. Vi samarbeider i militære øvelser, innkjøp av materiell og deltakelse i internasjonale operasjoner. Særlig er det tett samarbeid når luftforsvarene øver. Øvingsmulighetene i nordområdene i Norge, Sverige og Finland finnes det neppe maken til.

Fornyelse

Samarbeidet i Norden har ord på seg for å være tregt; det tar lang tid å få frem synlige resultater.

Du har uttalt at ditt oppdrag som generalsekretær er å bidra til å utvikle, reformere og effektivisere samarbeidet i Norden. Hvordan skal du ta fatt på det?

– Først og fremst må vi ta kritikken på alvor. Vi må finne ut hvorfor ting tar tid og hva vi kan gjøre på mindre tid. Kan hende er det for mange ledd en sak skal gjennom før behandlingen av den er ferdig og resultatet ligger på bordet. Husk at på nordisk plan handler vi aldri før det er oppnådd full enighet – samarbeidet bygger på konsensusprinsippet. Kanskje er tiden moden for å diskutere om vi kan handle selv om ikke alle landene er enige om alt, at det for eksempel kan gjelde på enkelte områder, sier han.

Høybråten er opptatt av ikke å bygge luftslott. Han mener at dagsorden må være noe folk kjenner seg igjen i, og forventningene må ikke være høyere enn det som er mulig å gjennomføre.

– Budsjettene blir ikke større, snarere tvert imot, og det betyr en strammere prioritering

FOTO: CORNELIUS POPPE/SCANPIX

MORTEN HOLM / SCANPIX

2009: Dagfinn Høybråten sammen med pasient Anita Gulbrandsen ved Lovisenberg sykehus i Oslo, da han la frem Kristelig Folkepartis plan for opptrapping av livshjelpsomsorgen til pasienter i livets siste fase.

FOTO: AFTENPOSTEN

Dagfinn Høybråten åpner som helseminister i 1999, en ny avdeling ved Bærum sykehus.

av oppgaver, og den diskusjonen må vi legge til rette for. Ellers er det nordiske samarbeidet et godt verktøy når man vet hva som skal til for å komme i havn og samtidig er i besittelse av en viss utholdenhet. Man sår og høster ikke det samme året i dette arbeidet.

Ny gullalder

I dag er det mange land som ser til Norden. På forsiden av siste nummer av magasinet The Economist pryder den nordiske vikingen hele forsiden, og på den årlige World Economic Forum i Davos i januar var den nordiske modellen tema og fikk skryt.

Er det en ny gullalder for Norden nå, Høybråten?

– Ja, det er en gylden tid for Norden. Ikke primært fordi vi er blant verdens rikeste land, men fordi vi har et samfunn basert på tillit og gode løsninger og trygghet for innbyggerne våre.

Hva i den nordiske samfunnsmodellen vil du trekke frem som de kriserammede landene i Europa kan lære av?

– At vi kombinerer en høy ambisjon når det gjelder trygghet og velferd med å sikre produktivitet og endringsvilje. Det er jo nettopp tryggheten som skaper rom for endring. Velferdssamfunnet vårt viser at det er grobunn for å reformere. Vi lærer gjerne bort trepartssamarbeidet mellom myndigheter, næringslivets og arbeidstakernes organisasjoner som sikrer ryddige spilleregler og anstendige arbeidsvilkår, sier han.

Til sist peker Høybråten på kunnskapen om å sikre bærekraft ved å ta vare på naturres-

surser og miljø. Det er verdt å merke seg ute i Europa det også.

Når det gjelder reformer, vet Høybråten hva han snakker om. I Norge er det få politikere som har hatt en hånd på rattet i så mange reformer som han. Pensjonsreformen, sykehusreformen, NAV reformen, fastlegereformen, apotekreformen – for å nevne de viktigste. På spørsmålet om hva han er mest stolt av å ha fått til, svarer Høybråten psykiatrisatsingen.

– Det var et stort løft, psykiatrien ble løftet ut av et snevert helsebegrep til å handle om alle sider av folks liv.

Mye i sekken til København

Høybråten har lang politisk erfaring med seg i bagasjen til jobben som generalsekretær. Han har vokste opp i et politisk miljø og utviklet tidlig rettferdighetssansen sin. Han ble og blir fortsatt opprørt av den ekstremt ujevne fordelingen av rettferdighet i verden, spesielt at barns helse er avhengig av hvor i verden de blir født. Som ungdom deltok han i «Ungdommens Nordiske råd» og som han sier «nesten alt politisk arbeid har en nordisk dimensjon».

– Og det er ikke tilfeldig, sier Høybråten, – vi har felles historie og kultur, geografisk nærhet og tre av landene våre kan forstå hverandres språk. Alt sammen skaper et godt fundament for å samarbeide. Potensialet for å hente ut enda mer er tilstede. Det gleder jeg meg til å være med på, for dette har jeg som sagt forberedt meg på hele livet. •

Hvad er velfærds- modellens **største** **udfordring?**

Det nordiske samarbejde ledes formelt af en række samarbejdsministre udpeget af de enkelte lande. Vi har spurgt en række af dem, hvad ministrene betragter som den største udfordring for vores nordiske velfærdsmodeller i de kommende år. Se hvad de svarer på næste opslag.

FOTO: MAGNUS FRÖDERBERG/NORDEN.ORG

Ewa Björling vid Nordiska rådets session 2011 i Köpenhamn.

FOTO: JOHANNES JANSSON/NORDEN.ORG

Danmarks minister för nordiskt samarbete Manu Sareen.

Sverige: Ewa Björling Handelsminister

En av de största utmaningarna för vår nordiska välfärdsmodell är utanförskapet, framförallt bland unga arbetslösa.

Våra höga nordiska välfärdsambitioner är till stor del beroende av vår konkurrenskraft i omvärlden. Jag tror att en av de största utmaningarna för vår nordiska välfärdsmodell är utanförskapet, framförallt bland unga arbetslösa.

För att Norden ska kunna möta de globala utmaningarna är det viktigt att vi tar vara på våra unga och skapar förutsättningar för att de enklare ska komma ut i arbete. Det är också viktigt att möta de demografiska förändringar vi står inför – när allt färre måste försörja allt fler.

Att riva gränshinder är en högt prioriterad fråga som vi arbetar intensivt med inom Nordiska ministerrådet. Fri rörlighet för våra medborgare i Norden bidrar till ökad tillväxt och stärkt välbefinnande. För mig som frihandelsvän är det viktigt att vi i Norden samverkar över gränserna, mellan olika institutioner, samhällssektorer och kunskapsområden för att därigenom skapa nya innovativa lösningar som säkrar vår nordiska modell i framtiden.

Danmark: Manu Sareen Minister for ligestilling og kirke

Vi skal selv blive bedre til aktivt at promovere vores nordiske model, for jeg er overbevist om, at det er en supermodel.

Jeg tror, at den største udfordring for den nordiske velfærdsmodel er, at der også skal være råd til den i fremtiden. Vi skal have råd til fortsat at tage af os dem, som har behov. Vi skal fremtidssikre modellen, og det kræver reformer. Den danske regering er i fuld gang med de reformer, blandt andet på SU- og konstanthjælpsområdet.

Den økonomiske krise har vist, at den nordiske model er robust. Krisen har været med til at bekræfte vores velfærdsmodel, vores værdier og vores fællesskab. Og heri ligger måske endnu en udfordring for os alle: Vi skal blive bedre til selv at få øje på vores styrker. Det gør mig super stolt, når »The Economist« roser Danmark og Norden, for eksempel for vores evne til at udnytte hele befolkningens potentiale og for vores vilje til at eksperimentere. Men vi skal selv blive bedre til aktivt at promovere vores nordiske model, for jeg er overbevist om, at det er en supermodel.

»En av de största utmaningarna för vår nordiska välfärdsmodell är utanförskapet, framförallt bland unga arbetslösa.«

– Ewa Björling, Sverige

FOTO: MAGNUS FRÖDERBERG/NORDEN.ORG

Presskonferens med Alexander Stubb under Nordiska rådets session 2011 i Köpenhamn.

FOTO: JOHANNES JANSSON/NORDEN.ORG

Islands kulturminister Katrín Jakobsdóttir talar vid Nordic Game i Malmö.

Finland: Alexander Stubb Europa- och utrikeshandelsminister

Våra välfärdssystem bygger på en hög sysselsättningsgrad samt trygghet vid arbetslöshet, annars går inte ekvationen ihop.

Den nordiska välfärdsmodellen, eller kanske snarare den nordiska kapitalismen som jag brukar kalla våra modeller, har under den senaste ekonomiska krisen visat sin styrka och anpassningsförmåga, än en gång. De nordiska länderna har tillsvidare uthärdat stormen med relativt små skador, skeppet har inga större läckor och besättningen har ett fast grepp om rodet. Det finns dock vissa frågor med tanke på den fortsatta livskraften av våra system som jag särskilt vill lyfta fram.

Demografi: Vi nordbor blir allt gråhårigare, eller skalligare, vilket ur ett samhällsekonomiskt perspektiv förr eller senare leder till problem. På det allmänna planet är frågan enkel; hur skall en ökad efterfrågan på välfärdsservice finansieras i framtiden? Generellt är svaret enkelt; genom att öka effektiviteten och samhällets kollektiva arbetsinsats. I praktiken är frågan allt annat än enkel men vi måste tackla den i varje fall.

Sysselsättning: En ökning av arbetsinsatserna kräver både strukturella beslut, starkt fokus på kunskapsutveckling och en sund miljö för företagen att skapa nya arbetsplatser. Våra välfärdssystem bygger på en hög sysselsättningsgrad samt trygghet vid arbetslöshet, annars går inte ekvationen ihop. Det är ett faktum som måste kommas ihåg.

»Den mentala matchbilden«: Som sista punkt vill jag betona vår förhållning till omvärlden. Ekonomiska kriser, visst, men grunden i vårt tänkande måste vara kristallklar även genom snålarer tider; Norden lever av öppenhet, dialog och erfarenhetsutbyte. Jag föredrar valfrihet, nya impulser och respekt för mångfald.

Island: Katrín Jakobsdóttir, Undervisnings- och kulturminister

En lang række aspekter er lige vigtige og støtter gensidigt hinanden.

Velfærdssamfundets vigtigste opgave er at sikre frihed, lighed, demokrati og menneskerettigheder, således at borgerne kan have den fornemmelse, når de vågner om morgenen, at de kan gøre lige det, de har lyst til, så længe de ikke krænker andres rettigheder. Det opnår vi ved at arbejde med lighed og bæredygtighed som pejlemærker. Det er yderst vigtigt, at alle har lige muligheder for uddannelse, at alle har lige adgang til gode sundhedstilbud, at sørge for at alle har et sted at bo og kan brødføde sig selv, og ved at omgås naturen og samfundet således, at vi ikke begrænser kommende generationers muligheder. Alle disse aspekter er lige vigtige og støtter gensidigt hinanden.

»En lang række aspekter er lige vigtige og støtter gensidigt hinanden.«

– Katrín Jakobsdóttir, Island

TEKST: Johan Strang

Norden och det nordiska samarbetet är tillbaka på agendan efter några år i marginalen. På bordet ligger ambitiösa samarbetsprojekt som den gemensamma luftövervakningen över Island och den utökade rollfördelningen i ambassadnätverket. Försvarsministrarna har etablerat ett flexibelt samarbete kring anskaffningar, övningar och insatser inom ramen för den nya organisationen NORDEFCO.

Det bortglömda välfärdssamar

betet

Den nordiska välfärdsmodellen är populärare än kanske någonsin förr. För ett par decennier sedan menade många att den var en koloss på lerbett vars höga skattetryck skulle leda till de nordiska ländernas snara undergång. Idag är de flesta eniga om att den trygghet, tillit och kunskapsnivå som välfärdsstaten genererar utgör en investering som gör att de nordiska länderna är speciellt välrustade att möta de förändringar som globaliseringen för med sig.

»Den nordiska välfärdsmodellen är ingen genetisk disposition, utan ett resultat av ett intimt och mångsidigt nordiskt välfärdssamarbete som pågått i över 100 år.«

Med tanke på den nordiska modellens popularitet är det nordiska välfärdssamarbetet paradoxalt underprioriterat. De nordiska politikererna vill gärna utnyttja det starka varumärket som den nordiska välfärdsmodellen utgör, men reducerar det nordiska till ett sammanträffande, till en följd av likartade socio-ekonomiska förutsättningar eller i värsta fall till någon halvrasistisk teori om det nordiska folklivet.

Den nordiska välfärdsmodellen är ingen genetisk disposition, utan ett resultat av ett intimt och mångsidigt nordiskt välfärdssamar-

bete som pågått i över 100 år. Den nordiska jämförelsen och det nordiska samarbetet har fungerat som en essentiell del av den nationella politiken. Man har lärt av varandra, kopierat modeller och gjort gemensamma satsningar. Man har skapat nordiska institutioner för att samla expertis och dela kostnader, något som länge sågs som en nödvändighet för länder av mindre storlek.

De nordiska socialministermötena var högt prioriterade tillställningar där man drog upp de stora linjerna för de nordiska ländernas politik. Man satsade stor politisk prestige på det nordiska genom pass-, arbetsmarknads- och socialkonventionerna som på 1950-talet var häpnadsväckande och banbrytande initiativ också i ett internationellt perspektiv. Det nordiska samarbetet berörde alla nivåer av samhället. Det var förankrat i ett omfattande nätverk av formella och informella kontakter bland såväl tjänstemän och specialister som praktiker, fackföreningar och frivilligorganisationer.

Idag genomgår Europa en djup ekonomisk kris och även om de nordiska länderna än så länge klarat sig förhållandevis väl står den nordiska välfärden inför enorma utmaningar. I ett sådant läge är det hög tid att lyfta fram och prioritera det nordiska välfärdssamarbetet igen.

Det nordiska försvarssamarbetet motiveras i hög grad av ekonomiska faktorer – man sliter med ständigt stigande materialkostnader samtidigt som man får en allt mindre del av statsbudgeten. Frågan är om vi inte håller på att möta en liknande ekvation också inom välfär-

den? En åldrande befolkning gör att utgifterna stiger snabbare än skatteintäkterna. Kunde man inte på välfärdsområdet ta modell av det nordiska försvarssamarbetet och utveckla flexibla samarbetsmodeller för gemensamma inköp av välfärdsteknologi och mediciner, gemensam utbildning av personal och expertis, samt gemensamma satsningar på forskning och innovation?

Men krisen i Europa är inte bara en ekonomisk kris, den är också i allra högsta grad en politisk kris. Traditionellt brukade man i europeisk och framför allt nordisk politik se det ekonomiska och det sociala som två sidor av samma mynt. Ekonomisk tillväxt, demokrati och välfärdsstat ingick i en god cirkel vars delar förstärkte varandra. Nu har den europeiska integrationen skett på marknadens och ekonomins villkor, medan demokratiska och sociala aspekter lämnats på efterkälken. Denna haltande integration har resulterat i en ökad nationalism och skepsis mot EU.

Det är en stor utmaning att finna demokratiska former för internationellt samarbete och att finna gränsöverskridande lösningar på välfärdsområdet. Men de nordiska länderna har många goda historiska erfarenheter av ett mellanstatligt samarbete som utgått från medborgarens perspektiv. Idag är det vår plikt att bygga vidare på dessa erfarenheter och våga vara djärvare i utvecklingen av praktiska gränsöverskridande pilotprojekt på välfärdsområdet.

Både Europas och Nordens välfärdsstater är fortfarande mycket slutna nationella system.

Alla som flyttat från ett land till ett annat vet hur svårt det är att få skatter, arbetslöshetskydd, socialförsäkringar och pensioner att gå ihop. Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har sedan några år prioriterat gränshindersfrågorna, men för varje gränshinder man löser uppstår det två nya till följd av ny lagstiftning. Det skulle krävas radikala åtgärder för att råda bot på dessa problem.

Jag tror att den enda lösningen är att man på högsta politiska nivå bestämmer sig för att grundligt uppdatera de nordiska arbetsmarknads- och socialkonventionerna, och ser till att de förverkligas också på gräsrotsnivån. På detta vis kunde Norden ta en ledande roll i den europeiska diskussionen kring demokrati och transnationellt socialt medborgarskap.

Förutsättningarna för ett fördjupat nordiskt välfärdssamarbete är goda. Det finns väletablerade kontakter mellan aktörer i de olika länderna, det finns politiska och praktiska institutioner kring vilka samarbetet kan byggas upp, och det finns ett förtroende för varandra som är nödvändigt om man går in för ett ambitiöst samarbete. Det enda som saknas är tydliga politiska signaler om att det nordiska välfärdssamarbetet är viktigt, och det är bara våra ministrar som kan bidra med detta. •

Johan Strang
Centrum för Norden-studier
Helsingfors universitet

FOTO HELE OPSLAGET: SHUTTERSTOCK

»Idag genomgår Europa en djup ekonomisk kris och även om de nordiska länderna än så länge klarat sig förhållandevis väl står den nordiska välfärden inför enorma utmaningar.«

Ole-Richard har noe viktig å fortelle

TEKST: Gerd Vidje

Ole-Richard Torp (22) har fast jobb, bor i en bygård i Oslo sentrum og klarer seg bra. – Noen sier det er utrolig at jeg har landet såpass støtt etter den vanskelige oppveksten min, sier han. Nå vil Ole-Richard slå et slag for hvordan barna som vokser opp i barnevernets omsorg, skal få det bedre. Adressen er til fagfolk og politikere.

Ole-Richard ble født inn i en familie i krise og som ikke kunne ta vare på barn. Han levde sine første to år i fosterhjem. Da hadde moren hans blitt så mye bedre at Ole-Richard ble flyttet hjem til henne. Mor var likevel ustabil.

– Moren min er manisk depressiv, hun kan ha lange gode perioder og har hatt mange dårlige, sier Ole-Richard.

Derfor slapp barnevernet aldri tak i den lille familien. Besøkshjem har gjennom hele livet til Ole-Richard vært en realitet, fra han som toåring ble flyttet hjem til mor – til han flyttet for seg selv da han var 17. I dag har han besøkshjem nummer fire i rekken, det siste har han hatt siden han var 12.

En kasteball som ingen ville ha

HJEM har alltid vært hos mor, i besøkshjemmet følte Ole-Richard seg mer som gjest.

– Mor har alltid støttet meg ut fra sine forutsetninger. Bytting av besøkshjem ble stort sett gjort på hennes initiativ, tror jeg. Han sier tror, for han var bare 12 da byttet ble gjort sist. Tror er et ord som går igjen i historien hans. Og usikkerhet. Hva forsto eller visste egentlig læreren på ungdomsskolen da Ole-Richard kom uten å ha gjort lekser, ikke kledd for vær og føre eller manglet bøker og utstyr?

– Jeg visste ikke hva læreren kjente til om familien min og dekket bare over så godt jeg kunne. Jeg hadde jo liksom to hjem og hva som var hvor kunne være uklart. Jeg har ikke lidd nød i noen av mine besøkshjem, men jeg har heller ikke følt meg inkludert som et av barna i familien. Tilhørigheten har manglet, og jeg var alltid redd for å være til bry. Være en byrde. Jeg var på mange måter en kasteball som ingen ville ha.

Beskyttet mor

– Nå bor jeg for meg selv, har mitt eget liv og har fått oppveksten litt på avstand. All erfaring er absolutt ikke god erfaring, men det er nå min erfaring og jeg har lært av den – og blitt sterkere. I dag reflekterer jeg over mange ting som jeg ikke tenkte på som barn og ungdom. Hvordan utvelges besøkshjem og hvordan er opplæringen av besøksfamiliene? Og tilsynet fra barnevernet? Åpenheten mellom besøks-hjem, barnevern og skole? Det er mange tråder å ta tak i som nødvendigvis ikke er veldig ressurskrevende fra samfunnets side.

Han nevner også mangel på hjelp til mor, men tar det forbeholdet at han tror, for ingen har fortalt.

– Det er jeg som har tatt vare på mor. Tatt ansvar for mor. Hjemmesykepleien grep inn når hun hadde de dårligste periodene, men det gikk opp og ned med psyken hennes hele tiden. Og hva gjør du som åtteåring? Som tiåring og tolvåring? Jeg beskyttet moren min så godt jeg kunne, jeg visste jo at hun trengte meg og ville ha meg i nærheten. Og jeg hadde jo ingen annen mor, bare en besøksmor som jeg oppfattet ikke så meg. Det besøkshjemmet jeg har nå, støtter meg så godt de kan.

Se familien som helhet

– Budskapet mitt er: se familien som helhet og hjelp dem, sier Ole-Richard.

I tilbakeblikk tenker han at livet ville vært bedre om moren hadde fått mer hjelp og opp-

FOTO: TERJE HEIESTAD

følging. Da hadde han sluppet å ta ansvar for henne og i stedet kunne få vært barn, hatt tid til lekser og aktiviteter som andre barn.

– Jeg husker jeg tenkte at nå MÅ vi ha hjelp, men jeg hadde ingen navn på blokken og ikke et nummer å ringe. I teorien kunne jeg «rømme» til besøkshjemmet. Lojaliteten til moren min og at jeg var redd for å miste henne, holdt meg tilbake. Ansvar for mor har ligget bak mine avgjørelser helt til jeg flyttet for meg selv. Og gjør det kanskje litt ennå. Vi snakker sammen i telefonen oftere enn daglig. Nå har jeg lært å beskytte meg, så jeg ser samtalene litt an – for det er slitsomt å ta imot alle hennes bekymringer og forestillinger. Hun trenger hjelp fra andre enn meg. Jeg har prøvd å gi beskjed til fastlegen hennes og hjemmesykepleien, uten hell. Jeg har ikke kommet noen vei.

– Det er sårt og vondt å tenke på at mye kunne vært annerledes om mor hadde fått bedre hjelp.

Bygger på de sterke sidene

Stykkevis og delt har Ole-Richard nøstet i sin egen historie. – Jeg vet likevel veldig lite. Jeg har ingen tradisjoner når det gjelder feiring av fødselsdager og høytider, jeg vet ikke hvem jeg var sammen med og hva vi gjorde. Jeg kjenner ikke til de faktiske årsakene til at jeg fikk nye besøkshjem. At jeg mangler kunnskap om min egen barndom har gjort meg usikker på hvem jeg er. Jeg mangler fundamentet, grunnmuren som jeg skal bygge videre på, sier han.

I dag får Ole-Richard såkalt ettervern. Han forteller om møtet med «sin reddende engel», en psykolog som han møtte for tre-fire år siden. – Hun ser meg og tar tak i meg som individ. Hun ser de sterke sidene mine og er for meg den moren som jeg aldri hadde. Hun gjør meg bevisst på den verktøykassa jeg har, og som jeg kan bruke for å bygge meg videre opp, basert på de sterke sidene mine. •

FOTO: TERJE HEIESTAD

Ole-Richards forslag til grep

- Se hele familien. Sett i verk tiltak tidlig. Det hjelper alle, også barna.
- Gi opplæring og følg opp besøks- og fosterhjemmene. Barna trenger nærhet og å bli inkludert, ikke oppbevaring.
- Åpenhet mellom hjem, besøkshjem og skole gjør det enklere å være barn. Åpenhet skaper trygghet og trygge voksne skaper trygge barn.
- Ikke snakk over hodet på barna, lytt til barna og inkluder dem.
- La barna få være barn. Vær obs på rollene i familien.

Nordisk kunnskapsbank om **frafall i skolen**

Nordens Velfärdscenter er i ferd med å utvikle en nettbasert kunnskapsbank om hvordan frafall i videregående utdanning kan motvirkes og forhindres. Kunnskapsbanken skal samle og formidle kunnskaper, erfaringer, gode ideer og metoder på området.

Kunnskapsbanken skal på sikt bli en felles nordisk idépool for å motvirke at ungdom havner utenfor arbeid og opplæring. Resultatene vil synliggjøres og spres i de nordiske landene gjennom nettsiden.

Kunnskapsbanken skal gi informasjon til politiske og administrative beslutningstakere i de nordiske landene, til forskere, lærere, skoleledere, rådgivere, arbeidsmarkedsmyndigheter, helsepersonell, ungdoms- og interesseorganisasjoner, og andre med interesse for temaet.

Nordens Velfärdscenter utvikler kunnskapsbanken på oppdrag fra Nordisk Ministerråd, i et prosjektet som pågår i perioden 2012–2014.

www.kunnskapsbanken.org

At vælge sine drømme

Marius Myklebust voksede op i en lille bygd med 150 indbyggere, og da han ramte teenageårene, begyndte rammerne i det lille samfund at føles for snævre.

TEKST: Troels Møller & Lasse Winther Wehner

Han følte ikke længere, at han passede ind. I dag er Marius 29 år. Han er født uden syn, og i de tidlige ungdomsår begyndte hørelsen gradvist at blive værre, men den er ikke helt væk. Han hører stadig nogenlunde på det ene øre.

Marius Myklebust er studerende i den norske kystby Haugesund, hvor han læser til massage-terapeut, Men vejen dertil har ikke været snorlige. Det har krævet en lang række af de valg, som ungdomsskolens lærere rådede ham til at tage.

Da Marius Myklebust blev konfirmeret, fik han en CD af lærerne på sin ungdomsskole. På bagsiden stod der en enkelt linje med punktskrift, som Marius tog til sig på stedet. – Skab den verden du drømmer om, med de valg du tager.

Som 16-årig flyttede den unge nordmand hjemmefra for at tage en ungdomsuddannelse. Byen, han flyttede til, havde 5000 indbyggere, og her var det langt nemmere for Marius Myklebust at passe ind. Han fik gode venner, var aktiv og blev bedre til at komme omkring på egen hånd.

Hvor speciel behøver man være?

Men livet tog en ny drejning, da Marius Myklebust sprang ud og fortalte omverdenen, at han var homoseksuel. Pludselig blev det også ensomt at være Marius i de nye omgivelser.

– Døvblind OG homoseksuel. Hvor speciel behøver man være, spurgte jeg mig selv, fortæller Marius humoristisk.

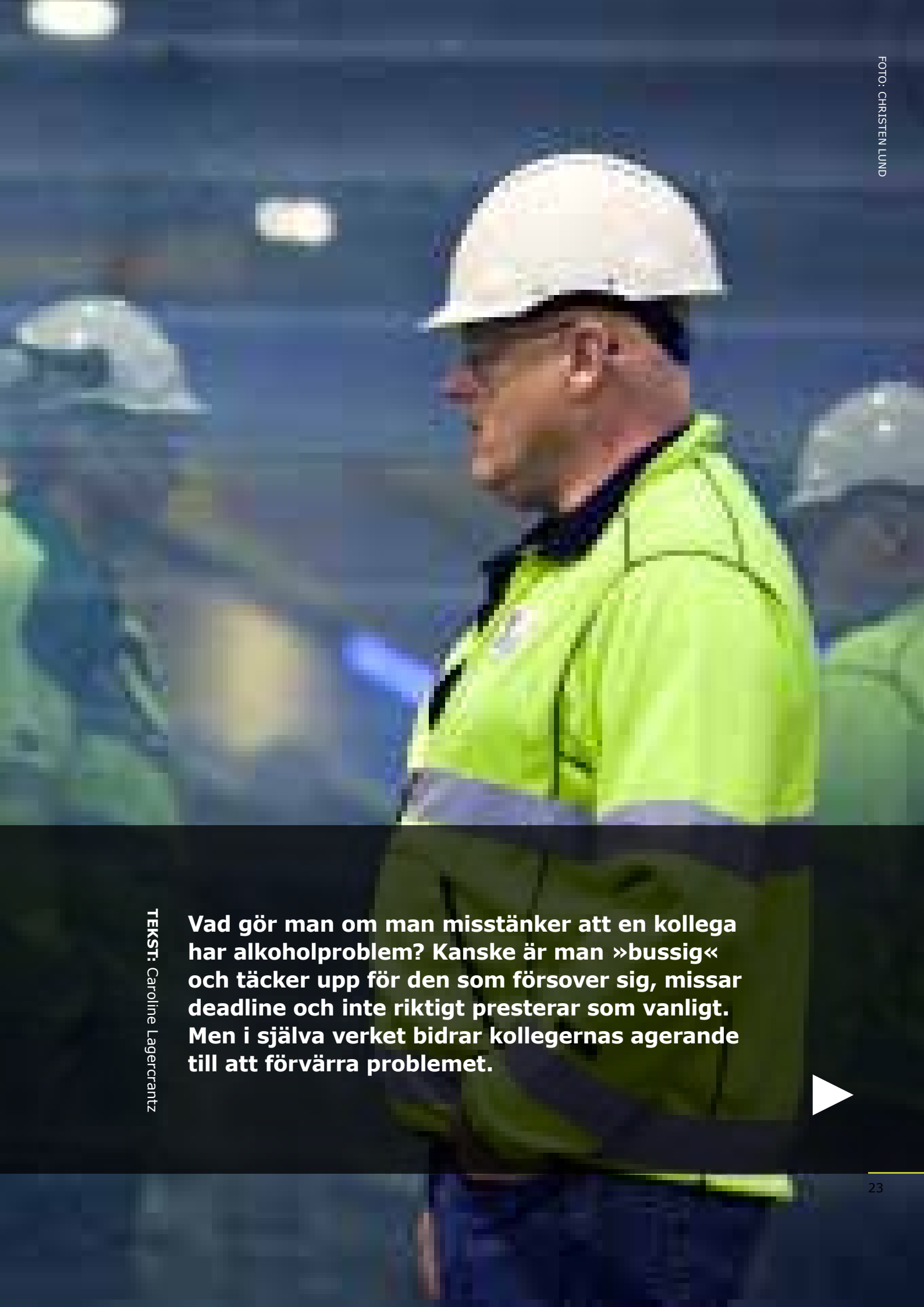
Han flyttede videre til storbyen Stavanger, uddannede sig til massør og arbejdede nogle år, inden han besluttede sig for at læse videre til massageterapeut og droppede jobbet for at have mest muligt overskud til studierne. Og her står Marius nu. På vej mod drømmeuddannelsen.

– Skab den verden du drømmer om, med de valg du tager. Den sætning har – i modsætning til alt andet jeg lærte til konfirmationsforberedelse – brændt sig fast i min underbevidsthed, og jeg prøver at leve efter det hver eneste dag, siger Marius Myklebust.

Mange spørger let opgivende, hvorfor jeg ikke anvender tolk i sociale situationer, men faktum er, at en tolk ikke altid forenkler kommunikationen. Mange føler, at dette tredje element bliver en tidskrævende og mærkelig barriere mellem os. Udadvendte og aktive tolke forbedrer mine interaktionsmuligheder med andre, mens de usynlige skygger, som nogle er, ikke bidrager så meget, fortæller Marius Myklebust, der er glad for at have faste tolke på sit studie.

Alkoholproblem bland kolleger berör oss alla

Vad gör man om man misstänker att en kollega har alkoholproblem? Kanske är man »bussig« och täcker upp för den som försover sig, missar deadline och inte riktigt presterar som vanligt. Men i själva verket bidrar kollegernas agerande till att förvärra problemet.

TEKST: Caroline Lagercrantz

I 90 procent av fallen växer det skadliga alkoholbruket fram. Det vanliga är att kollegerna »hjälper till« att skapa problemet genom att »ställa upp« för den som har problem. Om situationen tillåts bli värre leder det till irritation och ryktesspridning och i värsta fall till att personen blir utfrys.

– Vad vi istället försöker lära ut är att tidigt ta upp frågan med den som är drabbad och inte »vänta ut lukten av alkohol«. Du är inte snäll för att du gör någon annans jobb. Omedvetet säger vi att det är ok med det skadliga bruket och vi gör kollegan en otjänst, säger Kerstin Redig, vd på Alna, expert på skadligt bruk i arbetslivet.

Det handlar mycket om vilken kultur som finns på företaget och hur ledningen hanterar frågor kring arbetsmiljön. En god arbetsmiljö förebygger stress och skadligt bruk. Det gör det möjligt att ta upp svåra frågor innan det går för långt, medan stress och tillgänglighet till alkohol utgör riskfaktorer. Tydliga regler som gäller alla skapar trygghet och förutsägbarhet, betonar Kerstin Redig.

Funnits i 50 år

Cirka en miljon svenskar har en riskabel alkoholkonsumtion. Det motsvarar cirka 20 procent i arbetslivet. En halv miljon har utvecklat ett skadligt bruk av alkohol, 250 000 är alkoholberoende. De allra flesta finns i arbetslivet. Skadligt bruk påverkar inte bara den som är drabbad; arbetsmiljön påverkas negativt och det kostar mycket pengar i form av produktionsbortfall. Det är alltså en angelägen fråga för hela arbetsmarknaden.

För femtio år sedan grundades Alna, som hjälper företag och organisationer runt om i Sverige att hantera skadligt bruk i arbetslivet.

Det kan gälla alkohol, droger, läkemedel och spel. Det kan också beröra nyare fenomen som skadligt bruk av sociala medier och shopping.

Alna ägs av de centrala organisationerna på arbetsmarknaden: Svenskt Näringsliv, Sveriges Kommuner och Landsting samt fackförbunden LO, TCO och Saco. Alna har serviceavtal med 500 arbetsgivare med sammanlagt 310 000 anställda.

Nordiskt samarbete

Varje år genomförs en nordisk konferens kring skadligt bruk i arbetslivet då Sverige, Norge och Finland deltar. Syftet är att utbyta erfarenheter och forskning mellan de nordiska länderna. Konferenserna har anordnats sedan slutet av 1990-talet, och även Danmark, Island och Färöarna har deltagit vid olika tillfällen.

Olika förutsättningar

Hur hanterar då företagen frågan om skadligt bruk på arbetsplatsen? De mindre företagen, med färre än 100 anställda, har ofta inte tid med eller resurser att arbeta förebyggande med frågan. Chefen eller personalansvariga kommer ofta akut när problem redan uppstått med en anställd. När det gäller de mellanstora verksamheterna, med mellan 100 och 500 anställda, varierar det hur de jobbar med skadligt bruk.

– De större arbetsgivarna, med mer än 500 anställda, jobbar ofta strategiskt och förebyggande eftersom de insett att det kostar mycket att inte jobba aktivt med frågan, säger Kerstin Redig.

Kulturkartläggning

Arbetsgivare som har serviceavtal med Alna erbjuds hjälp att upprätta en policy kring skad-

FOTO: ALNA

»De flesta med alkoholproblem har andra svårigheter också. Det kan handla om svår sorg, depression och andra psykiska problem.«

– Kerstin Redig,
expert på skadligt bruk i arbetslivet

FOTO: SHUTTERSTOCK

ligt bruk på arbetsplatsen. Men först genomförs en kulturkartläggning, då Alnas experter besöker arbetsplatsen och undersöker de värderingar och synsätt som präglar verksamheten, både de som råder nu och det man vill uppnå. Det är en viktig grund för att policyn ska fungera i praktiken.

– Ledningen kanske tycker att det finns bra och tydliga regler kring de här frågorna, medan medarbetarna inte uppfattar det så. Det kan ta tid att nå en gemensam syn på vilka regler som gäller, säger Kerstin Redig.

Lång process

De arbetsgivare som har serviceavtal med Alna får ett telefonnummer dit chefer och anställda kan ringa för råd, stöd och hjälp. Ofta är det chefen som ringer Alna för att få råd om en anställd som har problem med alkohol. Den anställda och chefen får sedan träffa en psykolog på Alna då man tillsammans går igenom situationen på jobbet. Sedan vidtar två parallella processer. Psykologen gör en utredning

kring orsaken till problemen och personen blir sedan rekommenderad behandling om han eller hon är motiverad. Under tiden får chefen råd och stöd från Alna.

– De flesta med alkoholproblem har andra svårigheter också. Det kan handla om svår sorg, depression och andra psykiska problem. Då kan alkohol fungera som ett »läkemedel«, en legal drog som är socialt accepterad, säger Kerstin Redig.

Efter behandlingen, som kan ta upp till ett år, klarar en del att dricka alkohol kontrollerat, medan andra helt slutar att dricka.

– Vi måste komma ihåg att det inte handlar om dålig karaktär hos den som är drabbad utan om en sjukdom. Vi behöver få bort skamstämpeln kring alkoholproblem och se till att människor får hjälp i ett tidigt skede, säger Kerstin Redig, expert på skadligt bruk i arbetslivet på Alna. •

FOTO: SHUTTERSTOCK

FOTO: SHUTTERSTOCK

Skarp funktions viktig för välfärde

TEKST: Maria Gardsäter

FOTO: FREDRIK SJÖGREN

I år kommer det nya Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder, tidigare Nordiska Handikappolitiska Rådet, igång igen. När rådet är sammansatt blir en första uppgift att ge inspel till en handlingsplan med förslag på områden och metoder för att förankra funktionshindersfrågorna i hela det nordiska samarbetet. Rådets medlemmar blir färre till antalet än det tidigare rådet och ska arbeta i nära dialog med funktionshinderrörelsens paraplyorganisationer och andra viktiga aktörer. Som projektledare hoppas jag att vi tillsammans kan skapa en bra plattform för utveckling av och kommunikation kring funktionshinderfrågor och att vi kan bli ett bra stöd för det nordiska samarbetet.

Varför är funktionshindersfrågorna viktiga?

I moderna välfärdsstater ska alla kunna vara delaktiga i samhället. För beslutsfattare på olika nivåer blir kompetens kring funktionshindersperspektivet allt viktigare. Många länder har skrivit under och ratificerat FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det finns politisk vilja att förbättra inkluderingen av människor med olika funktionsförmåga. Nu behöver man göra vad som är nödvändigt för att leva upp till konventionens samtliga artiklar.

Det finns även andra skäl att lära sig bygga ett samhälle som rymmer mångfald utifrån funktionshindersperspektiv. Universell Design som politisk utgångspunkt är en klassisk tematik inom funktionshinderspolitiken och det är här vi kommer finna många av svaren på hur vi bäst möter den demografiska utvecklingen. Det kommer att bli alltmer tydligt att vi behöver bygga samhället utifrån en ny norm – människor har i allmänhet en eller flera funktionsnedsättningar någon gång i livet.

Frågor Rådet kan driva

Egentligen är det intressant att belysa alla välfärdspolitiska program och frågeställningar utifrån funktionshindersperspektiv. Arbetsmarknads- och försörjningsmodeller skulle se helt annorlunda ut om de från början anpassades till att alla individer har unika förutsättningar och olika arbetsförmåga.

På samma sätt är det intressant att belysa andra samhällsdomäner och institutioner. Hälso- och sjukvård är ofta byggd utifrån normer, standardpatienter och grupper. Man blir sjuk, går igenom en vårdkedja och kommer ut frisk på andra sidan. Men där kronikerna finns, personer som har komplexa funktionsnedsättningar, behövs en annan förmåga till spontanitet och förutsättningar att arbeta effektivt och innovativt.

Lösningar som fungerar för personer med funktionsnedsättningar förbättrar situationen även för andra målgrupper. Precis sådana idéer som politiska ramprogram just nu handlar om för den sociala sektorn – hur kan vi arbeta mer effektivt, säkert och innovativt?

Samordning med EU och FN

I dagsläget vet jag inte vad Rådet kommer att få för ämnen i sin handlingsplan. Vi vet att strategin ska samordnas med övergripande prioriteringar inom den sociala sektorn för det nordiska samarbetet, prioriteringar inom EU, FN med mera. NVC har bra material som kan bli viktiga inspirationskällor. Bland annat den framtidsspaning som visar på vilka trender som kommer att påverka förutsättningar och behov för nordisk funktionshinderspolitik.

Om jag skulle få välja ett område själv vore det intressant att titta närmare på rättssystemet och specifikt våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning. Har vi ett rättssäkert samhälle när polis, kvinnojourer och andra

hinderspolitik

n

centrala aktörer ofta saknar rutiner att på ett metodiskt och beprövat sätt höra kvinnor med funktionsnedsättning som utsatts för våld? Det finns gråzoner kring området i samtliga nordiska länder och problematiken berör flera olika sektorer. Forskning likväl som rapporter till FNs övervakningskommitté för efterlevnad av konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning, talar om brister i rättssystemet när det handlar om rättsskydd av personer med funktionsnedsättningar som åtalats för brott.

Vad kan rådet göra för nordiskt samarbete om funktionshinder?

Rådet kommer att ha en bred expertkompetens och erfarenhet av de olika nordiska välfärdsstaterna inklusive de självstyrande områdena. Just nu är mandatet för Rådet under beredning, men vi hoppas verksamheten snart kan komma igång. En viktig uppgift som rådet fortsatt kommer att ha är att bidra till bättre förutsättningar för kommunikation med och mellan områdets viktigaste aktörer.

Att se till funktionshindersperspektivet i utvecklingen av välfärdssystemen ger smartare och mer inkluderande strukturer för alla. Det hoppas jag att rådet genom en tydlig handlingsplan med mätbara mål kommer att kunna hjälpa de nordiska länderna att lyckas med. •

FOTO: HANNE JENSEN

Reykjavik

Nuuk

Tórshavn

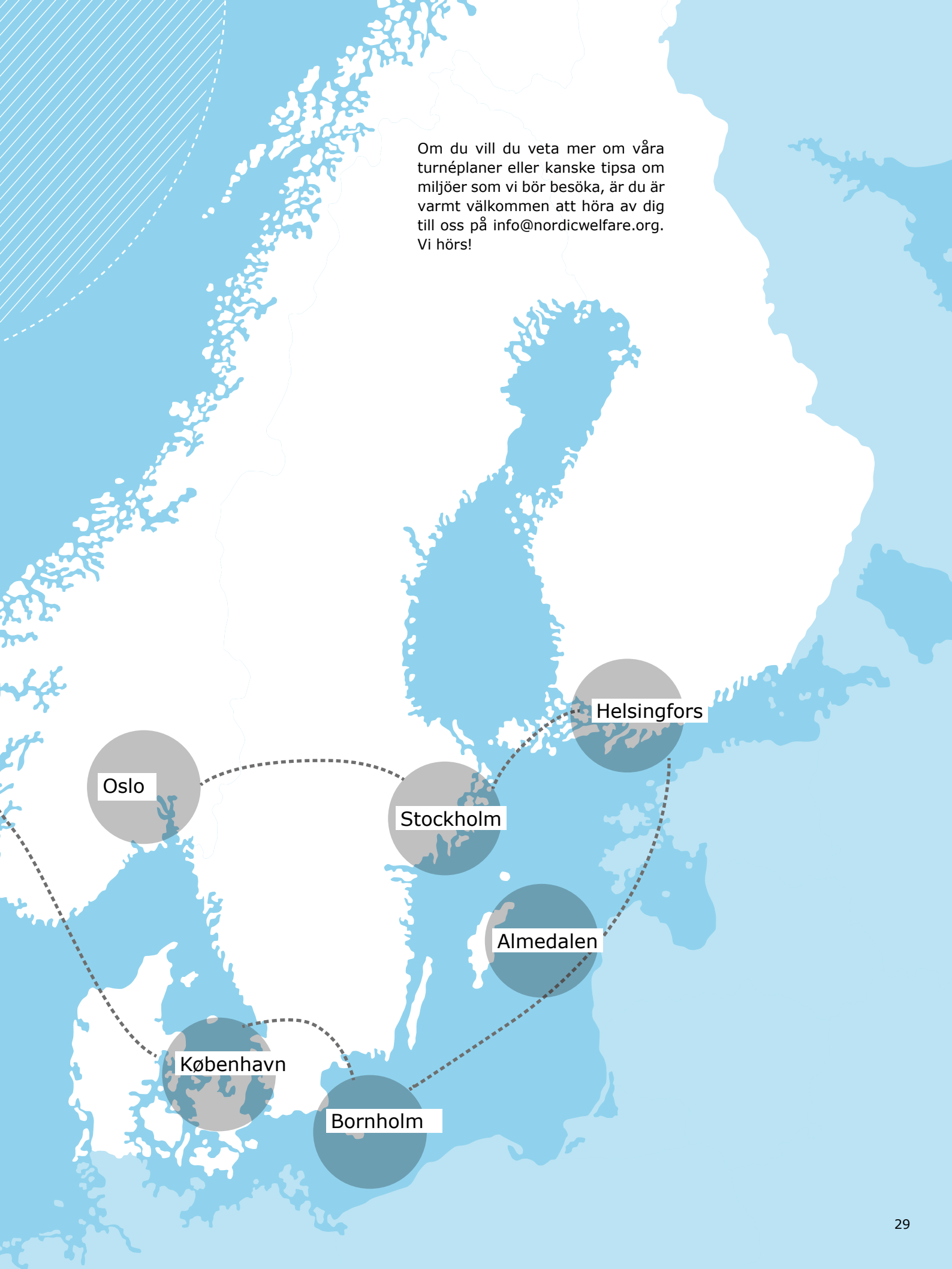
NVC turnerar Norden runt

Vi vill dela med oss av vad vi vet. Därför ger vi oss ut på turné till alla de nordiska länderna för att sprida kunskap inom tre områden:

- Arbetsinkludering av unga
- Tidiga insatser för familjer i risk
- Bilden av funktionsnedsättningar i medier

Vi ordnar korta seminarier och diskussionstillfällen i varje land.

Om du vill du veta mer om våra
turnéplaner eller kanske tipsa om
miljöer som vi bör besöka, är du är
varmt välkommen att höra av dig
till oss på info@nordicwelfare.org.
Vi hörs!

Att bli gammal i en ny tid

TEKST: Caroline Lagercrantz

Fysikprofessorn Bodil Jönssons nya bok handlar om att åldras i en ny tid. Hon pekar på att dagens äldre både är friskare och lever längre än tidigare generationer. De medicinska och tekniska framstegen är fantastiska i sig, men det mest spännande är vart de kan leda.

Kan du lyfta fram exempel på hur situationen för dagens äldre skiljer sig jämfört med tidigare generationer?

Det är så mycket som har hunnit ändra sig på bara en generation att varken vi äldre själva eller samhället, arbetsgivarna och övrig omvärld hunnit ställa om sig från hur det var förr. Den stora skillnaden ligger inte bara i att fler bliver äldre – den handlar också om att ålderssjukdomar kommer senare och om att en 75-åring i min generation medicinskt är som en 65-åring i mammas.

Tester visar att dagens äldre har ett betydligt rörligare intellekt än 1970-talets, och hjärnforskare kan konstatera att äldre människor använder sina hjärnhalvor mer i balans än vad yngre människor gör. Äldre har alltså bättre kontakt mellan känslor och tankar än yngre. Nu återstår det att se vad som händer med hela kulturens kunskapsutveckling när så många kan bidra till att utveckla sina känsla-kunskaps-relationer. Det mest spännande är vart detta sammantaget kan leda. Vad kommer framtidens äldre att kunna göra som inte gårdagens kunde? Det mest direkta svaret är att det vet vi inte. Men det finns all anledning att börja spana efter de nya mönster som växer fram undan för undan.

Vad ser du för möjligheter som den nya informationsteknologin erbjuder dagens äldre?

Det allra viktigaste är nog att vi inte kommer att bli så ensamma som tidigare generationers

gamla blev. Vi kommer att ha kvar varandra – också över Internet. Vi kommer också att ha bättre möjligheter att utöva våra intressen. Släktforskningen, exempelvis, som många äldre ägnar sig åt, tog ett stort kliv framåt när den blev möjlig över nätet. I samband med pensionering fyller Internet en starkt överbryggande effekt – i det tysta. Få har än så länge tänkt på det, men Internet utgör en viktig del av många människors arbetsplats, och det finns kvar, helt oförändrat, också när du lämnat din fysiska arbetsplats.

Ser du några risker när det gäller informationsteknologin i förhållande till de äldre i samhället?

Under Internets publika genombrott kände sig många äldre utanför, och fortfarande finns det en del som upplever varje webbadress i radio och TV som en personlig förolämpning – man kan ju inte alls »lätt« gå in där. Den aspekten är successivt på väg bort. Kvar finns informationsteknologins olidliga fladdrighet: ständigt nya detaljer, ständigt fokus på yta. Det passar inte äldre människor. Ju äldre vi blir desto sämre blir vi på att lära oss detaljer och de som vi eventuellt lär oss, glömmar vi snabbt. Vi behöver kunna relatera till sammanhang och samband – sådana kan vi till och med bli bättre på ju äldre vi blir.

Kan du peka på några områden där informationsteknologin behöver utvecklas för att bättre gagna dagens äldre?

Massvis. Fortfarande är trösklarna för att börja använda både mobiltelefoner och datorer alldeles för höga, så också strulfaktorn vid den senare användningen. Det är för många detaljer att hålla reda på – och skulle man till äventyrs lära sig dem, ändras de snabbt.

Men öppningar börjar komma. Den som just nu ligger närmast är att låta bli både den separata mobiltelefonen och den separata datorn och i stället introducera surfplattan/iPad:en som direktingången till Internet och telefoni. Den är bra att hålla i. Den har ett rimligt stort fönster så att man kan se stora siffror och bokstäver. De olika baskommandona kan inledningsvis reduceras till fyra (en i varje hörn), sedan kanske fem (en också i mitten) – och för dem som blir hängivna användare kan det vartefter utökas så långt man vill.

Du beskriver målande i dina böcker hur man kan se människors åldrar som årsringar – hur kan äldres olika årsringar bidra till förståelsen och utvecklingen av informationsteknologi?

Historiskt har det redan gjort det i allra högsta grad – hela vägen fram till dagens teknologi. Det är ju genom att hela kulturen ändrat sig från att vara en auktoritär sändare-mottagare-kultur till att bli en sökare-återkopplare-kultur som IT alls blivit möjlig. Det hade faktiskt varit omöjligt att föra in dator och Internet i min barndoms skola, också om de hade funnits: för 60 år sedan skulle inte barn vara nyfikna och sökande utan bara ta emot och kunna återge det som redan fanns i lärarnas huvuden på det sätt som de ville meddela det. Går jag så in på hur det är i dag, så behöver man förstå hur äldre människor inte är som barn som ska lära sig något nytt. Tvärtom – vi har massor inom oss sedan länge som vi har snabb accesstid till. Det nya som vi vill och kan lära oss måste vi kunna relatera till det som redan finns där inne och kunna använda det som något meningsfullt för framtiden.

Vad bör politiker och beslutsfattare tänka på när det gäller informationsteknologi på äldreområdet?

Först: informationsteknologin är aldrig oskylldig i politiska sammanhang. Den förmedlar lätt en föreställning hos politiker och tjänstemän att man (enkelt) kan samla in en massa

data på detaljnivå och att detta är viktigt för att ha kontroll på hur gemensamma resurser används. Resultatet blir ofta förödande genom att helheten blir eftersatt – man kan hitta en bedövande mängd exempel bl.a. i vården.

Speciellt på äldreområdet behöver man egentligen bara »förstå« vad som skiljer äldre från yngre: att vi har andra erfarenheter och andra förväntningar. Till effekterna av dessa hör att äldre människor inbördes är varandra mer olika än yngre, och att det är stor skillnad på att bli gammal i glesbygd och att bli gammal i tätort. Ingen av oss åldras i ett vakuum – och vi påverkas starkt av vår omvärld. •

FOTO: KARIN JÖNSSON

Bodil Jönsson är fysiker och professor emerita vid Lunds universitet. Hon har skrivit ett flertal tankeböcker, bland andra Tio tankar om tid, I tid & otid, Guld och Tio år senare. Hennes senaste bok heter När horisonten flyttar sig.

Unge slår digital bro over generationskløften

TEKST: Magnús Guðnason

I Reykjavík kommune vejleder elever ældre i IT som en del af faget livskundskab. Det vigtigste er ikke at øge de ældres IT-kompetence. Når ældre og unge mødes for at løse ting i fællesskab, så opstår der en bestemt form for social rigdom. Øgede computerkompetencer er en sidegevinst.

Det siger Björn Guðmundsson, som er projektleder på ældre- og ungedelen af EGOV4U-projektet, der går ud på at øge de ældres computerkompetencer (se ramme nedenfor), sammen med EGOV4U projektchef Ólafía Dögg Ásgeirsdóttir.

– Det vigtigste formål er øget social rigdom. De ældre bliver bedre til at bruge en computer og surfe på Internettet. Vi har set adskillige eksempler på, at mennesker, som mødte op og aldrig havde prøvet at tænde en computer, et par måneder senere var i stand til uden hjælp at bruge nettet for at søge information.

Brugen af børn

Et projekt med aktiv deltagelse af børn vækker selvsagt en del kritiske spørgsmål, hvilket straks bliver bekræftet af Ásgeirsdóttir:

– Englænderne i EGOV4U-projektet spurgte os, om det hele var lovligt. Fritidscentrene, som bliver brugt til projektvirksomheden, er ejet og bliver varetaget af kommunen.

Reykjavík kommune deltager i et EGOV4U-projekt, hvor folkeskoleelever vejleder ældre i brugen af IT som en del af undervisningen i faget livskundskab. Nogle få syvende klassens elever ad gangen, sammen med en frivillig voksen, tager ud på kommunens fritidscentre og vejleder de ældre. Projektet er støttet af EU's Competitiveness and Innovation Framework Programme (CIP). CIP er delt i tre, og heriblandt programmet, som projektet hører under: Information and Communication Technologies Policy Support Programme (ICT-PSP). Projektdeltagelsen skyldes mest Open University og EU's interesse for at undersøge indflydelsen af digital forvaltning på folks livskvalitet.

Der er tale om vejledning i vores regi gennem et samarbejde med skolerne. Alle forældre til børn i de pågældende klasser får et brev med hjem, hvor de får information om projektet og mulighed for at sige nej tak til deltagelse af deres barn, hvilket ingen endnu har gjort. Grundideen går ud på at knytte generationerne sammen.

– Her hos Reykjavík kommune har vi prøvet forskellige ting med det for øje, og dette projekt er det mest vellykkede på området. Selve modellen stammer helt tilbage til 2006, hvor den først blev afprøvet på et af kommunens fritidscentre. Al skepsis er blevet gjort til skamme på grund af modellens succes, siger hun.

IT-undervisning?

Projektarrangørerne betragter ikke projektet som IT-undervisning, men mere som individorienteret vejledning, hvor de ældre kan møde op med forskellige ønsker og med eller uden computer, da der altid bliver stillet mindst seks bærbare PC'er til rådighed. Der er således ikke tale om konkurrence med det frie marked, hvor folk kan melde sig til kurser og tilegne sig specifikke kompetencer. Vejledningen er beregnet til de første spæde skridt, hvor man lærer den grundlæggende brug af en computer, lidt om e-mail, eller om billedhåndtering med videre, fuldstændig afhængig af den enkeltes ønsker og formåen. Nogle gange tilbyder fritidscentrene korte undervisningsforløb, mens børnene er væk på grund af skolernes fridage, hvor de ældre for eksempel kan få lidt indsigt i brug af netbank og digital forvaltning hos kommunen. I andre tilfælde deltager nogle af de ældre, sideløbende med den vejledning de får på fritidscentrene hos børnene, i IT-kurser udbudt af professionelle ude i byen. Det har også vist sig at fungere rigtig godt i praksis.

Barrierer

Sproget skaber generelt ingen problemer mellem de unge og de ældre, da de unge er vant til at tilpasse deres sprog for eksempel bedstemødre og bedstefædre. Når det til gengæld kommer til IT-delen, kan der godt opstå problemer, lige som når de unge bruger ord som at browse og uploade. Det bliver som regel løst med lidt snak, og så griner folk bare, siger Ásgeirsdóttir. Der er visse ting, som man ikke vil have, at børnene skal hjælpe med. Det gælder for eksempel installering af ny software på de ældres computere, hvor børnene ikke kan holdes ansvarlige for eventuelle problemer, der kan opstå. En anden udfordring kan være problemer med at skaffe frivillige voksne, da man ikke har rig kultur, hvad det angår, i Island. De fleste frivillige på de syv fritidscentre, hvor projektet kører, er blevet skaffet ved hjælp af bekendte til projektlederne.

Gavnligt for både ældre og unge

– De ældre har modtaget projektet med kyskhånd, selv om det varierer fra fritidscenter til fritidscenter, hvor stor interessen har været i starten. Mange af de ældre har prøvet at få en computer i gave fra deres familie, men så synes de, at de er en byrde, hvis de får behov for hjælp, og vægrer sig derfor ved at søge den nødvendige assistance. Det er et stort skridt for mange af de ældre at møde op på et kur-

sus første gang, men glæden er meget stor, når de opdager, at de kan få lige præcis den information og hjælp, de hver for sig ønsker, siger Ásgeirsdóttir.

Meget tyder på, at man har fat i noget rigtig i projektet. Selv passive og tilbagetrukne børn lever gevaldigt op, når de opdager, at de kan træde i en vis form for »lærerrolle«, hvor de tydeligt kan mærke, at vejledningen gør gavn, giver respekt og skaber stor gensidig glæde. På den af de deltagende skoler, som har været længst med, står børnene ligefrem i kø uden for lærerrummet i et håb om at være blandt de heldige, der kan få lov til at deltage i projektet på fritidscentrene. Dette sker til trods for et meget varieret udbud af aktiviteter i faget livskundskab. Projektet løber til november 2013. Det skal evalueres af Open University i England. De umiddelbare indtryk fra projektet indtil nu tyder på stor tilfredshed hele vejen rundt, da de ældre, børnene og de frivillige bliver ved med at møde talstærkt op og deltage aktivt.

»Meget tyder på, at man har fat i noget rigtig i projektet. Selv passive og tilbagetrukne børn lever gevaldigt op. (...)«

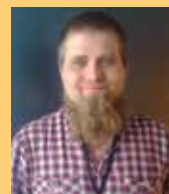

FOTO: PRIVAT

Björn Guðmundsson er projektleder på ældre- og ungdoms- og EGOV4U-projektet.

FOTO: ÞÓRBERGUR ÓLAFSSON

Ólafía Dögg Ásgeirsdóttir er EGOV4U projektchef.

FOTO: SHUTTERSTOCK

Fixelancen: **En frizon för missbrukare**

Henrik frågar om det finns plats i bilen. »Ja, det finns det«. Han stiger in och ber om det han behöver: kanyl, plastkopp och vatten. Han sätter sig ner, plockar fram ett litet foliepaket, inte större än en fingerspets. »Vad tar du, Henrik?« frågar sjukskötaren lugnt. »Coke« svarar Henrik.

Trygghet och värdighet för missbrukaren och sprutor bort från gatan. Det är några av de argument som används för att motivera injektionsrum för missbrukare. Köpenhamns kommun öppnade dörrarna till sitt första injektionsrum i oktober 2012 med ett brett stöd bland politikerna. Men redan för ett år sedan tog en frivilligorganisation själva initiativet till ett mobilt injektionsrum i Vesterbro i Köpenhamn. Under ungefär ett år körde Fixelancen – en renoverad ambulans med rum för tre till fyra injicerande besökare – runt Vesterbro. Injektionsrum var då inte möjliga enligt lag, men 300 frivilliga ställde upp för medborgarinitiativet. I juli 2012 tog kommunen över Fixelancen och parkerade den bredvid sitt stationära injektionsrum vid Halmtovet i Köpenhamn.

Efter att kommunen tog över Fixelancen blev sjukskötaren Joachim Rasmussen ledare för dess verksamhet. Rasmussen säger att kommunen som ledare för Fixelancen inte har skrämt bort besökare.

– Vi är öppna längre nu och det finns mera plats. Tidigare kunde de stå utanför bilen och fixa, för att de inte rymdes in, säger Rasmussen.

Fixelancen är inget trevligt ställe. Tre pal-lar står bredvid bord som går längs med bilens sidor. Golvet är täckt med en beigepräcklig plastmatta, som övergår i beigea väggar. Det finns krokar att hänga av jackan på. Men de som kommer in behåller ofta på sig sina jackor för det är kallt. Och ljusrören i taket ger rummet en ännu kallare känsla. Tre blodstänkta skräpkorgar står på golvet.

För vana missbrukare

Henrik är pratsam med personalen. Medan han blandar ut sitt kokain i vatten berättar han hur han 2003 började ta droger. »Man får lust med mera«, säger han. Henrik drar upp den bruna vätskan i en kanyl. Han klämmer sin arm mellan sina låar, knyter ihop sin hand och släpper, knyter ihop och släpper, knyter ihop och släpper som om han höll i en pump.

– En stor del av arbetet är att prata med dem som kommer in, säger Joachim Rasmussen. De får stå ut med mycket där ute, så här är det viktigt att de bemöts som vem som helst.

Och det märks. Det är ofta samma personer som kommer in och personalen vet namnet utan att fråga. En del är pratsamma, andra inte. Personalen skriver upp förnamn, kön, vad som injiceras och hur länge de är i bilen. I fyra fall av fem injiceras kokain eller kokain blandat med en annan drog, till exempel heroin eller metadon. Besökarna har ofta ett långt missbruk bakom sig, 16 år i medeltal. Då de kommer in vet de proceduren. De vet vad de behöver. De vet vad de ska blanda med. De vet var de ska injicera. På väggen hänger ett papper med adresser på var man kan få behandling, men personalen tar ingen aktiv roll i att hjälpa dem bli kvitt sitt missbruk.

– De ska själva vara motiverade och be om hjälp och då kan vi vägleda dem. Men vi tvingar inte på dem någonting, säger Rasmussen och betonar hur viktigt det är att inte skrämma bort de som vill komma dit.

– Oberoende av drogen, så får de alltid ta den här. Vi skulle inte säga nej. Däremot är det väldigt viktigt att de kommer till oss och tar det. Om de överdoserar är det viktigt att de gör det här. På andra ställen kan det gå riktigt dåligt, säger Rasmussen.

Brukare får rena verktyg vid Fixelancen, men de tar med sina egna droger och personalen hjälper dem inte att injicera.

– Vi får inte hjälpa på något sätt. På sin höjd sätter vi på kompressorbandet. Men som professionell sjukpersonal kan vi bara injicera något som en läkare ordinerat. Vi måste veta vad det är som injiceras. Men vi ger dem allt annat. Ren utrustning. Vatten. Papper. Sen om något går fel ingriper vi, säger Rasmussen.

Trots att Henrik har pratat mycket, tystnar han då han med sin nål letar efter en åder under huden. Han misslyckas. Sjukskötaren ger honom en ny nål och Henrik försöker på andra

handen. Till slut lyckas han. Han drar in blod i kanylen och injicerar den bruna vätskan långsamt. Han låter nålen hänga kvar en stund.

Intravenöst missbruk är ett problem i Danmark. Sundhedsstyrelsen uppskattar att det finns ungefär 13 000 personer som missbrukar intravenöst och årligen registreras ungefär 300 narkotikarelaterade dödsfall – 75 procent av dessa på grund av förgiftning. Särskilt stadsdelen Vesterbro i Köpenhamn betecknas som en öppen drogscen, som besöks av ett tusental brukare dagligen. Många av dem är inte bosatta i Köpenhamn, utan tar sig till Vesterbro för att köpa eller inta droger.

Men Vesterbro är en stadsdel i förändring. Den har gått från att ha varit ett arbetarkvarter till att bli ett mer eller mindre medelklasskvarter, med restauranger och caféer. Det offentliga rummet har blivit mindre, vilket har gjort problem med sprutor mer påtagligt. För att minska på missförhållanden har kommunen därför satsat på skadereducerande initiativ, som till exempel heroinbehandling (sedan 2010) och injektionsrum.

Kräver samarbete

För att injektionsrummen ska fungera, måste de accepteras på många håll i samhället. Förutom grannar, så måste även myndigheter ge sin välsignelse. Särskilt polisen. Kommunen har möten med polisen en gång i veckan för att diskutera injektionsrummen. Sundhedsstyrelsen har förutsatt att innehav av droger för eget bruk inte straffas eller beslagtas om det påträffas i närheten av ett kommunalt injektionsrum. Vad som räknas som en mängd för eget bruk,

och vad som räknas som direkt närhet är däremot upp till polisen att definiera.

När det uppstår ett gräl på gården intill Fixelancen dröjer det inte länge förrän polisen är på plats. Två patruller parkerar en meter från Fixelancen och fyra poliser i uniform går förbi. De vet vad som sker bakom dörrarna. De vet vad som finns i fickorna på de som står bredvid. Men de tittar knappt på bilen, eller på figurerna som står utanför. De går till personalen som visar vad som skett. Minuten senare sätter de sig i bilen och kör därifrån.

Henrik sitter tyst på sin pall. Blundar. Andas tungt. Ingen säger något, allt är stillsamt. Henrik ber om ett papper för att stoppa blödningsen i handen. Han sätter skyddet tillbaka på nålen, samlar ihop skräpet och slänger det i skräpkorgen. Han torkar bordet efter sig, lämnar sin plats prydlig som den var innan han kom. Han säger tack och stiger ut.

Köpenhamns kommun har reserverat närmare 60 miljoner kronor för ännu ett injektionsrum ett kvarter från Halmtorvet i det så kallade Mændenes Hjem. Också ett tredje rum ska öppna vid Halmtorvet under 2014 eller 2015. •

popNAD är en populärvetenskaplig webbplats för samhällsforskning inom alkohol- och drogområdet i Norden. Vi blandar de senaste forskningsresultaten med debattinlägg och reportage – och allt på de tre skandinaviska språken.

Läs mer på

www.popnad.com

www.facebook.com/popnad

www.twitter.com/popnad

Fixelancen rymmer tre, ibland fyra, besökare samtidigt. På plats finns alltid minst en sjukskötare.

For det som vokser

– Unge, psykisk uhelse og tidlig uførepensjonering i Norden. En antologi.

I løpet av de senere år har det i de nordiske landene skjedd en økning i psykiske diagnoser blant unge som uføretrygdes. Det er likevel uklart hva det er som driver denne utviklingen og hvordan de nordiske velferdssamfunnene kan imøtekomme de utfordringene dette skaper. I alle de nordiske landene er det bekymringer knyttet til denne utviklingen. Antologien bygger på en flerfaglig, nordisk konferanse med fagpersoner på området. I et utvalg av forskningsbaserte tekster drøftes ulike aspekter ved de unges situasjon i de nordiske landene når det gjelder psykisk helse, situasjon på arbeidsmarkedet og situasjonen innen skole/utdanning, og mulige løsninger. Antologien utgis i en skandinavisk og en engelsk versjon.

Red.: Terje Olsen og Jenny Tägtström

Nordens Välfärd

Den nordiska välfärdsmodellen är grundpelaren för leveranser av välfärdstjänster i livets olika skeden, från barndom till ålderdom. Genom forsknings- och kommunikationsarbete, kompetensutveckling, nätverksbyggande och internationellt samarbete ska Nordens Välfärdscenter vara policyskapande och bidra till utvecklingen av den nordiska välfärdsmodellen. Under kontraktperioden 2012–2014 har Nordens Välfärdscenter fem insatsområden:

FUNKTIONSHINDERFRÅGOR

Målsättningen för Nordens Välfärdscenters arbete inom funktionshinderområdet är att skapa förutsättningar för att personer med funktionsnedsättning kan delta i samhället på lika villkor som andra. NVC initierar, utvecklar och deltar i nordiska projekt inom området som bidrar till bättre beslutsunderlag för politiker och yrkesverksamma inom de nordiska länderna. NVC sammanställer nordisk och internationell forskning, fångar upp aktuella problemställningar och sprider goda exempel. NVC Danmark arrangerar utbildningar för yrkesverksamma i Norden som arbetar med personer med dövblindhet.

ARBETSINKLUDERING AV UTSATTA GRUPPER

Tio procent av Nordens ungdomar är i riskzonen för utanförskap. De saknar arbete, praktik och går inte heller i skolan. Insatser mot ungdomsarbetslöshet måste i högre grad inriktas på att hjälpa de unga som befinner sig längst från arbetsmarknaden. Detta är en av utgångspunkterna i NVC:s arbete inom insatsområdet arbetsinkludering. Institutionen har bland annat fått i uppdrag beskriva vilka vägar de nordiska länderna har tagit i kampen för att motverka ungdomsarbetslöshet. I vår webbaserade idéopol, www.kunskapsbanken.org, samlas goda idéer och metoder för att få unga att fullfölja sin utbildning och komma i arbete.

»Tio procent av Nordens ungdomar är i riskzonen för utanförskap.«

scenters arbete

VÄLFÄRDSTEKNOLOGI

De nordiska länderna står inför en dubbel demografisk utmaning, dvs. att ett växande antal äldre medborgare ska tas om hand, samtidigt som antalet personer i arbetsför ålder minskar. För att upprätthålla nivån i välfärdssektorn kan välfärdsteknologiska lösningar komma till hjälp. En betydande ökning förväntas ske gällande användningen av välfärdsteknologi inom social-, välfärds- och hälsosektorn. Ett utbyggt nordiskt samarbete kan öka möjligheterna för professionell och kommersiell utveckling inom det välfärdsteknologiska fältet.

VÄLFÄRDSPOLITIK

Allas rätt till en god start i livet och rätten till hög livskvalitet på ålderns höst är ett par av de viktigaste utgångspunkterna i Nordens Välfärdscenters arbete inom insatsområdet Välfärdspolitik. Att bidra till utvecklingen av samhällets stöd till familjer som behöver det, och att fånga upp sociala problem på ett tidigt stadium, är två centrala målsättningar för våra projekt inom familjeområdet. Den demografiska utvecklingen sätter fokus på äldreområdet där boendefrågor och arbetet med metoder för kvalitetssäkring är viktiga delar.

ALKOHOL- OCH NARKOTIKAFORSKNING

Alkohol- och drogfrågor i Norden har en stark välfärdspolitisk dimension som ger det nordiska samarbetet ett klart mervärde. Målsättningen för insatsområdet är att stimulera, upprätthålla och förmedla en aktuell och relevant samhällspolitisk kunskapsbas inom alkohol- och narkotikaområdet. NVC ska initiera, låta utföra och delta i nordiska och internationella projekt på området, samt bidra med underlag till nordiska politiska och administrativa nätverk.

At klare sig selv

– Det her måleudstyr er nemt at bruge. Meget nemt faktisk. Man skal ikke være berøringsangst over for en computer, men bortset fra det, er der ingen ben i det. Jeg kunne selv klare det hele uden nogen form for hjælp af hjemmesygeplejerske. Det er befriende, at man selv kan ordne tingene. Og så belaster man jo heller ikke nogen.

TEKST: Lasse Winther Wehner

Sådan siger Grete Skov Andersen efter at have deltaget i projektet TELEKAT og målt sit eget blodtryk, iltmætning, lungefunktion og vægt gennem en længere periode. Grete har som omkring 430.000 andre danskere diagnosen kronisk obstruktiv lungesygdom (KOL), der er en kronisk betændelsestilstand i luftvejene. Patientgruppen hører til blandt de fem mest ressourcekrævende sygdomme i Danmark bl.a. grundet mange akutindlæggelser, mange sengedage på hospitalerne generelt og en genindlæggeshyppighed på ca. 24 % inden for en måned. Læg dertil omfattende rehabiliteringsforløb, og der tegner sig et billede af en sygdom, der ikke blot har store økonomiske omkostninger for samfundet, men jo altså også store personlige omkostninger for den enkelte patients liv.

At rykke rehabiliteringen til eget hjem

Projektleder Birthe Dinesen, der er forsker og idemand til forskningsprojektet på Aalborg Universitet, fortæller:

– TELEKAT-projektets vision er, at KOL-patienter med støtte fra telehomecare-teknologi kan foretage selvmonitorering af deres sygdomsforløb samt træne og vedligeholde egen rehabiliteringsindsats i eget hjem. Ved telehomecare forstås pleje og behandling udført på tværs af sektorgrænser med støtte af informations- eller kommunikationsteknologi.

En brugerdreven innovationsproces

I 2008 kom Grete Skov efter en indlæggelse på sygehuset til Sundhedscenter Aalborg for at deltage i et rehabiliteringsforløb på otte uger. Allerede her blev hun involveret i TELEKAT-projektet.

– Der kom nogle studerende fra Arkitektur og Design med legoklodser. De var med til at designe apparatet og involverede også vi brugere. Siden da har jeg deltaget i alle projektets faser.

Da det kom så langt, at systemet blev koblet til hospitalet, var Grete den første testperson, der fik det med hjem.

– Når jeg herhjemme målte blodtryk, iltmætning, lungefunktion og vægt, blev tallene sendt direkte til hospitalet eller Sundhedscenter Aalborg via en Telehealth monitor RTX 3370. Samtidig kunne jeg selv se værdierne på en hjemmeside og på den måde holde øje med, om alt var, som det skulle være.

Grete har også oplevet at blive kontaktet af hospitalet på baggrund af nogle værdier, der ikke var helt så gode, som de burde være.

– Det var blodtrykket. Det havde jeg jo ikke været vant til at gå og måle, inden jeg kom med i projektet. Det var ikke i orden, så jeg blev sendt til lægen med det. Ellers er jeg til kontrol hvert halve år.

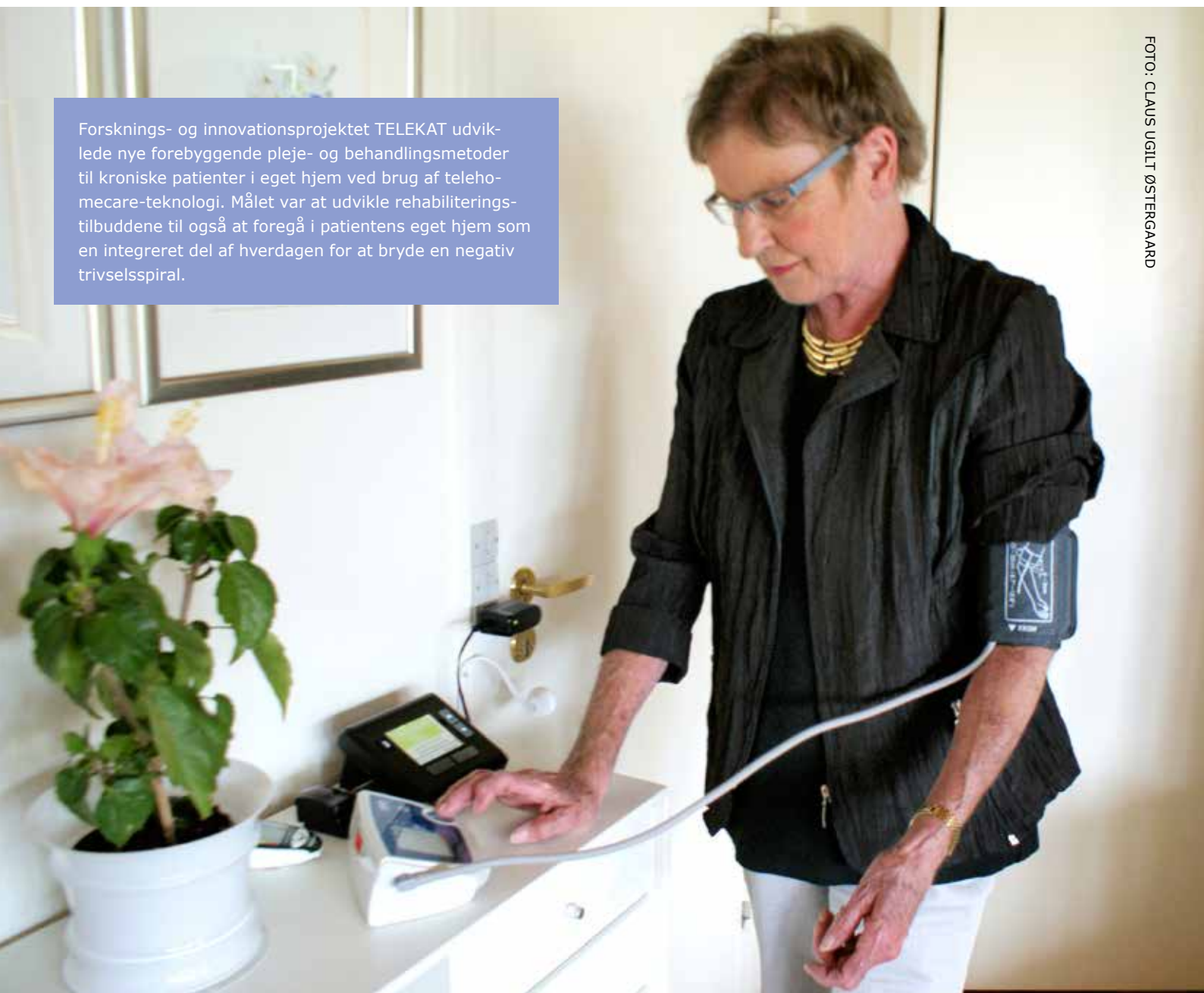
Anbefales

– Jeg var ked af at skulle af med de her ting igen, da projektet afsluttedes, fordi det giver en tryghed at have dem. Måleudstyret giver tryghed, og de statistikker, der er lavet, viser også, at der har været færre indlæggelser i projektperioden. Det er selvfølgelig allermest værd, når man er i en dårlig periode.

Efter et succesfuldt projekt tøver Grete ikke med at anbefale telehjemmepleje – telehomecare.

– Det er et fantastisk redskab, for man kan jo bruge det også til hjertepatienter og folk med sukkersyge, bare det lige bliver tilpasset deres målinger.

Forsknings- og innovationsprojektet TELEKAT udviklede nye forebyggende pleje- og behandlingsmetoder til kroniske patienter i eget hjem ved brug af telehomecare-teknologi. Målet var at udvikle rehabiliteringstilbuddene til også at foregå i patientens eget hjem som en integreret del af hverdagen for at bryde en negativ trivselsspiral.

Resultaterne fra projekt TELEKAT har medvirket til, at de hårdest ramte patienter i Region Nordjylland – i alt omkring 4.500 – nu får tilbudt en telemedicinsk løsning i det nye TeleCare Nord-projekt, hvor regionen og 11

kommuner samarbejder om at implementere den telemedicinske løsning som et generelt tilbud. TeleCare Nord-projektet er en del af den danske telemedicinske handlingsplan. •

Ett axplock av vad som skedde

JANUARI

Politik och tekniska framsteg formar vår samtid. I denna publikation presenterar vi trender som kommer att påverka förutsättningarna för funktionshinderspolitiken i framtiden.

MARS

Den 1. Marts går Nordens Velfærdscenters nye hjemmeside online.
www.nordicwelfare.org

MAJ

NVC presenterar en film med ungdomars förslag på hur utsatta barns uppväxt kan bli bättre.

FEBRUARI

Workshop om apps til mennesker med ADHD. En norsk virksomhed arbejder nu med den bedste prototype fra workshoppen.

APRIL

Med temaet »Døvblindes hverdag« mødes over 170 professionelle fra hele Norden i fire dage til NVC's konference i Oslo.

JUNI

NORDIC DAY 2012: Internationalt seminarium som viser att tidiga föräldrastödsinsatser är samhällsekonomiskt lönsamma.

e under 2012

JULI

För att den nordiska välfärdsmodellen ska fungera krävs det att fler har jobb. Det är politikerna eniga om under vår debatt i Almedalen.

SEPTEMBER

Under Bokmässan i Göteborg arrangeras en debatt med bland andra «ICA-Jerry» och SVT:s VD. Ämnet är hur personer med funktionsnedsättning skildras i media.

NOVEMBER

En pre-conference tillknyttet den internationale ADBN-konference om den store gruppe af ældre med erhvervet døvblindhed.

AUGUSTI

Rusmedelforskar-dagarna samlar 70 forskare inom alkohol- och drogområdet i Köpenhamn. Ett av årets teman er alkoholskador på andra.

OKTOBER

NVC ger ut en antologi om det som hänt inom olika folkhälsopolitiska områden i Norden.

DECEMBER

Projektet Tidiga insatser för familjer avslutades med en konferens i Stockholm. Projektets resultat pekar entydigt mot att tidiga föräldrastödsinsatser leder till högre livskvalitet.

Något av vad som

EXPERTKONFERENS

NVC samlar nordiska forskare till ett expertseminarium om psykisk ohälsa bland ungdomar. Resultatet kommer att presenteras i en antologi senare i vår.

MÖTE OM PROJEKTET ALKOHOLPINIONER

Utredningsprojekt om allmänhetens syn på alkoholpolitiken och opinionstrender i Norden.

VELFÆRDSTEKNOLOGI – NØGLEN TIL ARBEJDS-MARKEDET?

NVC samler en række nordiske eksperter i Oslo med henblik på at påvirke landenes politik for velfærdsteknologi på arbejdsinkluderingsområdet.

EMPOWERMENT OG VELFÆRDSTEKNOLOGI TIL KRONIKERE

Temahefte, der bl.a. beskriver, hvordan mennesker med kroniske sygdomme kan håndtere egen sygdom og dermed få et mere selvstændigt liv.

BACK ON TRACK – KAMPEN MOT NORDENS UNGDOMS-ARBEJDSLØSHED

Ti procent av ungdommene i Norden er i risikozonen for å havne utenfor arbeidslivet. Nå lanseres en kunnskapsbank over gode tiltak på nett.

HARMS TO OTHERS – SEMINARIUM

Syftet är att inventera utförda studier om alkoholskador på tredje part och öka jämförbarheten mellan nordisk forskning på området.

NORDISK KUNNSKAPSBANK
OM FRAFALL I VIDEREgåENDE UTDANNING

h sker under 2013

NVC BESÖKER FÄRÖARNA

NVC besöker Nordens Hus i Torshavn för att presentera projekten Tidiga insatser och Kultur, media och synlighet för personer med funktionshinder.

BACK ON TRACK I ALMEDALEN – DEBATT OM UNGDOMSAR- BETSLÖSHETEN

Vilka insatser funkar i grannländerna och vad har dagens ungdomsgeneration för lösningar?

GRUNDUDDANNELSE OM DØVBLINDHED PÅ ISLAND

NVC og en række nordiske kollegaer fra døvblindefeltet afholder kursus på Island med fokus på bl.a. diagnosticering.

NORDIC STUDIES ON ALCOHOL AND DRUGS NAD 4 2013 VOL. 30

Temanummer i NAD om integrering av mental- och missbruksvård.

NVC MEDVERKAR I NORDIC FAMILY CENTRE CONFERENCE I TROMSØ

Några av de ämnen som kommer att behandlas är tidig intervention och gränsöverskridande samarbete.

KVALITÉ I ÄLDRE- OMSORGEN

NVC arrangerar tillsammans med det svenska ordförandeskapsprogrammet ett seminarium om god kvalitet i äldreomsorgen.

Publikationer

Temahefter

Den nordiske velferdsmodellen

Ungdom utenfor

Eldre i informasjonssamfunnet

Velfærdsteknologi og ADHD

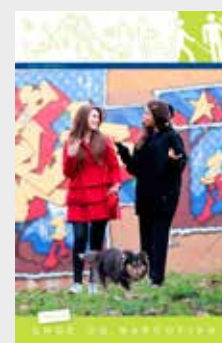
Äldre och Alkohol

Kultur, Media och Synlighet

Lese- og skrivevaner

Unge og narkotika

Alkoholbruk og skadar på andra

Empowerment og velfærdsteknologi til kronikere

Døvblindhet

Nordisk handicap-politik

Velfærdsteknologi

Inspirationshefter

Inspiration för inkludering

Etik och välfärdsteknologi

Perspektiver på psykisk funktionsutredning

Dövblindes hverdag

A Good Senior Life with Dual Sensory Loss

Nordens Barn - Tidiga insatser för familjer

Rapporter

Trender i funktionshinderpolitiken

Et arbejdsmarked for alle?

Unge på Kanten - Om inkludering av utsatte ungdommer

Hjælpe midler til støtte for mentale funktioner ved psykisk sygdom

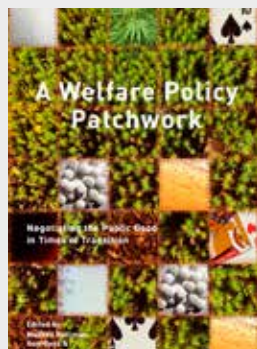

Kompetenceopbygning ved hjælp af ny teknologi i Vestnorden

Øvrige

Magasin 2012

A Welfare Policy Patchwork - Negotiating the Public Good in Times of Transition

Livsomställning

Nordic Studies on Alcohol and Drugs

DE ANSATTE

I NORDENS VÄLFÄRDSCENTER

**EWA PERSSON
GÖRANSSON**
DIREKTÖR

**NINA REHN-
MENDOZA**
VERKSAMHETS-
LEDARE

MARIANNE SMEDEGAARD
STÄLLFÖRETRÄDANDE
DIREKTÖR OCH ADMINIS-
TRATIONSCHEF

**HELENA
LAGERCRANTZ**
KOMMUNIKATI-
ONSANSVARIG

NINO SIMIC
KOMMUNIKATÖR

**LASSE
WINTHER
WEHNER**
KOMMUNIKATÖR

**LOUISE
HERTZBERG**
PROJEKTLED-
ARE NORDEN I
FOKUS

MARIT AALTO
PROJEKTLEDARE

**NINA
KARLSSON**
PROJEKTLEDARE

**ERLAND
WINTERBERG**
PROJEKTLEDARE

ANN THESTRUP
FAGKONSULENT

GERD VIDJE
REDAKTÖR

**KERSTIN
STENIUS**
REDAKTÖR

**LADA ILLARI-
ONOVA BISKUP**
EKONOMIAN-
SVARIG

**FREDRIK
SJÖGREN**
IT-ANSVARIG

**HENRIETTE
HERMANN
OLESEN**
FAGANSVARLIG

**CECILIA
TILLBERG**
ADMINISTRATIV
KOORDINATOR,
HANDLÄGGARE
STÖDORDNINGEN

TERJE OLSEN
PROJEKTLEDARE

**MARIA
GARDSÄTER**
PROJEKTLEDARE

**KRISTIN
MARKLUND**
PROJEKTLEDARE

**CAROLINE
JONSSON** KOM-
MUNIKATÖR

**SOFIE
TROSELL**
PROJEKTLED-
ARE NORDEN I
FOKUS

**TOM
KETTUNEN**
REDAKTÖR

**CHARLOTTE
LARSEN**
ADMINISTRATIV
KOORDINATOR

**MARTINA
LYBECK**
ADMINISTRATIV
KOORDINATOR

**JENNY
TÄGTSTRÖM**
PROJEKT-
MEDARBETARE

**JULIUS VON
WRIGHT**
REDAKTÖR

JOHAN NYMAN
PROJEKTLEDARE

**PIA
ROSENQVIST**
SPECIALRÅD-
GIVARE

Läs mer på
vår hemsida:
www.nordicwelfare.org

Följ oss på
Facebook